

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:	Prețul inserțiunilor:	Correspondințele se adresează redacțiunii
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane	Pentru publicațiuni oficiale, concurse edicte	„FOAIA DIECESANĂ”
” ” ” pe 1/3 an 5 ”	etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150	iară banii de prenumerațiune și inserțiunile la
” România și străinătate pe an 14 franci	de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor.	ADMINISTRAȚIA
” ” ” ” pe 1 an 7 ”	de aci în sus 10 coroane	Librăriei și Tipografiei diec. în Caransebeș

† Episcopul Iosif Goldiș

Scirea despre grabnica moarte a P. S. D. Episcop *Iosif Goldiș* a suprins toată lumea română. A reposat la reședința s'a, unde s'a reîn-tors prevăzându-și — așa zicând — moartea.

Mult cercata diecesă a Aradului este iarăș în mare doliu. Acest doliu a fost comunicat parte prin telegrame, parte prin circulare și prin următorul anunț funebru:

Prea Sântia Sa Domnul *Iosif Goldiș*, Episcop gr.-or. român al Aradului, Orăzii-mari, Ienopolei și Halmagiului, precum și al părților adneșate din Bănatul-Timișan, membru al casei magnaților, membru corespondent al Academiei Române din București etc. etc. a adormit în Domnul în reședința Sa episcopescă Sâmbătă în 23 Martie (5 Aprilie) 1902 în vârstă de 66 de ani și în anul al 3-lea al păstoriei Sale arhieresci

Rămășițele pământesci ale Preasântitului Adormit în Domnul, așezate în sala reședinței episcopesci, se vor strămuta cu procesiune bisericească la biserica catedrală a episcopiei Duminecă în 24 Martie (6 Aprilie) a. c., la 5 oare după amiază, unde se va face priveghierea de noapte prescrisă prin ritualul bisericesc.

Luni în 25 Martie (7 Aprilie) la 10 oare dimineața se va începe rânduiala înmormântării, și după aceasta se vor transporta rămășițele pământesci ale reposatului Episcop la sânta mănăstire Hodoș-Bodrog, unde se vor așeza spre vecinică odihnă.

Consistoriul diecesan cu adâncă durere aduce această tristă întâmplare la conștiința publică.

Arad, în 23 Martie (5 Aprilie) 1902.

Consistoriul gr. or. român al eparhiei Aradului.

După constatarea morții fericitului Episcop s'a procedat conform Statutului organic la înventarierea lucrurilor și sigilarea ușilor.

Cu această ocaziune s'a deschis și citit testamentul fericitului Episcop, care întreaga sa avere, în valoare de circa 70.000 coroane, a lăsat-o cu scop, ca din fundația, ce i va purta numele, ori mai bine: din 3/4 a venitului să se dea stipendii, și anume stipendii de câte 200 coroane pentru elevi în școlile medii, 300 coroane pentru teologi și stipendii de câte 400 coroane pentru studenți universitari; 1/4 a venitului se va capitalisa. Frumoasa și bogata sa bibliotecă a lăsat-o bibliotecii teologilor din Seminarul arădan. Bisericii din Socodor, locul său de naștere, a lăsat 400 coroane pentru a se oficia în fie-care an parastas întru odihna de veci a prelatului și părinților săi. Tot prin testament și-a exprimat dorința să fie înmormântat la sânta mănăstire Hodoș-Bodrog.

Rămășițele pământesci ale defunctului au fost așezate în sala mare a reședinței episcopesci; de aci au fost transportate cu mare pompă Duminecă la 1/2 d. a. în biserica catedrală, unde s'a făcut serviciul religios prescris, iar sara la 7 oare priveghierea reposatului Arhieru.

Luni după st. liturgie, pontificată de P. C. S. D. Archimandrit *Filaret Musta*, asistat de PP. CC. LL. protosincelii *Vasile Mangra* și *Ignatie Pap* și de ceilalți ieromonahi ai diecesei, s'a oficiat serviciul funebru, la care a funcționat și P. C. S. D. Archimandrit *A. Hamsea*, mai mulți protopresbiteri, presbiteri și diaconi, în fața unui imens public din toate păturile societății, oficiale și neoficiale. Rămășițele pământesci ale fericitului Episcop s'au transportat apoi pe lângă conducerea P. C. Arhimandrit *A. Hamsea* la Mănăstirea *Hodoș-Bodrog*. În catedrală a rostit vorbirea funebruă P. C. S. Arhimandritul *A. Hamsea*, iar la mănăstire P. O. D. Protopresbiter *C. Gurban*.

Amintim, că Ven. Consistoriu din Caransebeș a fost reprezentat la înmormântare prin o deputațiune constatatoare din P. C. Sa Domnul Arhimandrit *Filaret Musta*, P. O. D. protopresbiter *Mihail Popoviciu*, secretariul consistorial Dr. *Traian Badescu*, asesorii consistoriali Dr. *Petru Barbu*, și *Traian Barzu*, la cari s'au alăturat și P. O. D. protopresbiter *Ioan Pepa* și deputatul sinodal d-l *Virgil Tomiciu*.

Din biografia defunctului Episcop scoatem la iveală următoarele:

Ioan Goldiș — căci numele *Iosif* l-a luat când s'a călugărit — s'a născut în 17 Febr. 1836 în Socodor, comună mare în comitatul Aradului, din părinți țărani. După ce și-a terminat în Socodor și Bichiș clasele primare s'a dus la Sarvaș, unde a învățat cu succes escelent clasele gimnasiale, pe cari le-au terminat în Arad, unde a depus și maturitatea. Aci a învățat și teologia, științele iuridice le-a făcut în Dobrișin, iar filologia clasică cu profesura în Budapesta. Fericitul întru pomenire George Popa, comite suprem, l-a numit în 1865 vice-notariu la comitat, iar sub comitele suprem Szende Béla, congregația îl alege unanim prim-notariu al comitatului Aradului.

Îndemnat de marele arhieru Șaguna, la 1869 părăsește însă cariera civilă și se călugărește la mănăstirea Il-Bodrog, luând numele de Iosif. În acelaș an e numit profesor de teologie, apoi secretariu episcopesc lângă Procopiu Ivacicovici și asesor referent consistorial în senatul strins bisericesc, locuri pe cari le împlinesce cu demnitate până în 1873, când la dorința generală a Românilor arădani și la insistența fericitului Arhiepiscop și Mitropolit Miron Romanul a fost, din partea Ministrului Trefort, numit profesor ordinar de limba română și latină la liceul din Arad.

Activitatea sa literară și-o inaugurează în anul 1859 scriind în almanahul intitulat „Muguri” și redactat de Mircea B. Stănescu.

Mai mult a scris în „Speranța”, apărută în Februarie 1869, foaie literară, la care colaborase V. Mangra, Dr. Il. Pușcariu, Mihail Bojan și alții. Foaia aceasta a fost recomandată cu multă căldură păturii noastre culte chiar de Șaguna printr'un circular.

La 1873 îl vedem pe I. Goldiș totodată redactor al foii „Lumina”, care apărea în locul „Speranței”. La aceasta foaie s'au grupat Ioan Slavici, părintele Băiulescu (Brașov), Dr. Vasiciu, Dregiciu, Sturdza, Damsa și Mangra.

Lupta cea mai zdravănă o duce însă părintele Goldiș la 1880, când, ca profesor gimnasia în Arad, s'a apucat să combată, cu un splendid succes, pe învățații maghiari, îndeosebi pe Réthi (Schlotterbeck) și Hunfalvi (Hundsdoerfer), cari susțineau teoriile lui Roesler.

Pe teren bisericesc, în calitatea-i de profesor și apoi director al Seminarului, introduce studiul dreptului canonic și cântarea armonioasă pe note, și os-

teneală mare depune pentru studiul retoriceii, ca să facă din teologi buni oratori.

În anul 1902 Sinodul diecesan îl alege vicar al Orăzii. La 2,14 Maiu 1899 este ales episcop.

În vaci pomenirea lui!

O vorbă la chestia planului de învățământ

(Continuare)

Planurile acestea astfel întocmite ar aduce de bună samă roade bune, căci pe de o parte ar esclude controversese și neînțelegerile ivite între organele superioare și subalterne mai ales cu ocaziunea inspecțiunii; iar pe de altă parte ar avea o înriurintă binofăcătoare și asupra compunerii manualelor de școală.

Asta ar ar fi ființa planului. Să trec acuma la ființa școlii.

Școala este o instituție, unde se adună fiii poporului, ca să fie înzestrați cu elementele din științe, adecă cu o cultură intelectuală, estetică, religioasă și morală, ce se pretinde dela oricare om fără deosebire la stare și chiemare. Adecă aci pe lângă înzestrarea intelectului are să li-se cultiveze cu deosebire inima și voința, ca să devină oameni deștepți și pricepuți spre a se putea desvolta liber, după-ce pășesc în viață. Aceasta e și scopul și misiunea școlii.

Mulți sunt de acord cu scopul indicat aci. Sunt însă unii, cari stăruesc a face din școala elementară pepinărie pentru școalele medii. Aceștia însă trebuie s'o scio odată pentru totdeuna, că școala elementară este și are să rămână și în viitoriu școala pentru popor, — de unde i-s'a și dat numele de școală populară, — și nu e permis, ba nici nu se poate, ca să devină numai o școală pregătitoare pentru școalele medii, pentru-că s'a demonstrat până la evidentă, că resoanele instrucțiunii și culturii poporului nu conced, ca să se acomodeze școala elementară celei medii, ci vice-versa. Fiind astea constatate atât de clar, datorința avem, ca și în viitoriu să ținem cu rezoluție la scopul indicat, „că doară n'avem să jertfim 95% dintre elevi, — cum zice d-l Nicolae Băiaș, — pentru cele 5%, cari voesc să fie domni; ci să grijim a da oameni buni, harnici, sîrguincioși, păstrători și de omenie”. Mai departe să grijim, ca școala elementară română mereu să se tot desvoalte în mod corespunzătoriu cu scopul indicat și să rămână în totdeuna în adevăr o școală pentru popor.

Să nu ne închipuim, că școalele noastre au ajuns la culmea chiemării lor, încât n'am mai avea multe de făcut, precum ne face să credem rapoartele bine ticluite și frumos netezite (cam după șablonul de raport din cartea dlui V. Oniț intitulată: „Multe și de toate”), ce le cetim și

auzim zilnic. Acelea nu sunt altceva decât numai sinamăgiri. În realitate mai la fiecare ocaziune experiem contrariul. Dovadă la asta ne servește mai bine raportul d-lui referent școlariu Dr. D. P. Barcianu, făcut către Venerabilul Consistoriu arhidiecesan (publicat în Nr. 12 al „Foi Pedagogice” din anul 1900) despre vizitarea mai multor școli din jurul Sibiului. D-sa arată școlile respective în lumina lor adevărată, și dacă am face toți așa, atunci de bună seamă s'ar constata mai de grabă și mai exact toate lipsele și neajunsurile școlilor și învățătorilor noștri, și fie care ar ști, că ce mai are de făcut, ca să ajungă și școlile și învățătorii noștri la starea aceea, în care se află școlile și învățătorii altor neamuri mai înaintate. Căci s'o scie întreg neamul nostru și toți aceia, cari au ceva influență asupra școlilor și a învățătorilor, că dacă lucrurile nu se vor îndrepta spre mai bine, n'o să treacă mult timp și cu toții vom plânge pe ruinele multor școli de-ale noastre, cum a plâns Ieremia prorocul pe ruinele Ierusalimului.

II.

După-ce am arătat ființa școlii și a planului, vine să vorbesc ceva și despre viața internă a școlii, ce rezultă din punerea în aplicare a planului de învățământ.

Viața internă a școlii o compune învățătorul și elevii. Ei au într'un timp anumit să prelucreze din obiectele de învățământ materia prescrisă în plan cu scopul, ca să înzestreze pe elevi cu cunoștințele de lipsă pentru viața de toate zilele influențând prin ele totodată și asupra inimii, ca astfel să devină membri folositori ai societății omenești. Va să zică: toată viața internă școlară constă din 4 factori; din învățătoriu, elev, timp și materie. Pe rând voi vorbi despre fiecare.

Mai întâiu vorbesc despre învățătoriu. El, de după firea lucrului, e primul și cel mai însemnat factor al școlii. De aceea toți pedagogii începând cu Comenius au zis: „Școala e învățătoriu!” „Școala e fotografia lui”. Așa și este.

Societatea omenească în ziua de astăzi, dacă constată vre-un reu ori defect la tinerime, atunci fără nici un scrupul învinue numai decât școala. Învinuind acestea, basate ori nebasate, concludând din sentința de sus, se resfrîng în prima linie asupra învățătorului. Însă analizându-le mai obiectiv vom ajunge la convingerea, că dacă și este cineva de învinuit, atunci nu cred, că nu cădem cu toții în acord, și să nu constatăm, că vina la toate o poartă în primul loc sistemul greșit, ce se urmărește în școli, și apoi poate că în mod și mai grav, referințele sau mai bine zis împrăjările vitrege, în cari să află școala și învățătoriu.

Am zis mai înainte, că învinuirea ridicată

ar fi să-l privească pe învățătoriu. Aici caută să mă esplic, că n'aș voi să fac nimeruia vr-o supărare. De aceea voi face digresiuni dela obiect. În aceste digresiuni voi înșira unele cauze destul de actuale, cari altcum indirecte se potrivesc minunat și în cadrul temei mele.

Argumentele următoare ne vor da explicația de lipsă, ca să fim lămuriți.

Dacă consultăm istoria dezvoltării școlilor vom afla, că abia în veacul al XVII sub regele Frideric cel Mare, apoi mai târziu sub Maria Terezia și Iosif al II-lea, iar mai în urmă în Germania s'a recunoscut însemnătatea statului învățătoresc și s'a început a i-se croi o soartă mai suportabilă. Nu voese să fac repriviri istorice nici să desfășur toate peripețiile, prin cari au trecut școala și învățământul, ci ca să taiu ascuțișul învinuirilor îmi iau voie a face numai o mică paralelă între școala veche și cea nouă și învățătorii lor, pentru-că adeseori auzim afirmându-se, că școala veche a fost mai bună decât cea nouă în ceea ce privesc rezultatul din știință, dar mai vortos moralitatea.

(Va urma)

Isus Cristos

— Cu cuvintele s. Scripturi, textul de la Neamțul —

(Continuare)

148. Iubirea între învățăcei,

„Aceasta este porunca mea, ca să vă iubiți unul pe altul precum eu v'am iubit pe voi. Mai mare iubire de cât aceasta nimeni nu are ca cine-va sufletul său să-și pună pentru prietenii săi. Voi prietenii mei sunteți, de veți face câte eu poruncesc vouă. De acum nu vă mai zic vouă slugi, că sluga nu scie ce face Domnul său; ci v'am zis prieteni, că toate câte am auzit de la Tatăl meu am arătat vouă. Nu voi m'ați ales pe mine, ci eu v'am ales pe voi, și v'am pus ca voi să mergeți și roada să aduceți și roada vouătră să rămână, ca ori-ce veți cere de la Tatăl întru numele meu, să dau vouă. Acestea poruncesc vouă, ca să vă iubiți unul pe altul.”

149. Ura și prigonirile din partea lumii,

„De vă uresce pe voi lumea, știți că pe mine mai înainte de cât pe voi m'a urit. De ați fi din lume, lumea ar iubi pe al său; iar că din lume nu sunteți, ci eu v'am ales pe voi din lumea, pentru aceasta uresce pe voi lumea. Aduceți-vă aminte de cuvântul care am grăit vouă: Nu este învățăcelul mai mare decât învățătoriu, nici slugă mai pe sus de domnul său. Ajunge învățăcelului să fie ca învățătoriu și sluga ca Domnul său. Dacă pe stăpânul casei l-au numit Veelzevul, cu cât mai virtos pe casnicii lui. De m'au gonit pe mine, și pe voi vă vor gonii; de au păzit cuvântul meu, și al vostru vor păzii. Ci acestea toate vor face vouă pentru numele meu, căci nu sciu pe cel ce m'a trimis pe mine. De n'aș fi venit și aș fi grăit lor, păcat n'ar avea; iar acum răspuns n'au pentru păcatul lor. Cel ce mă uresce pe mine și pe Tatăl meu uresce. De n'aș fi tăcut, lucruri întru ei cari

nime altul n'a făcut, păcat n'ar avea; iar acum au și văzut și m'au urit și pe mine și pe Tatăl meu. Ci ca să se plinească cuvântul cel scris în legea lor: Că m'au urit în zădar. Iar când va veni Mângâitorul pe care eu voi trimite voaue de la Tatăl. Duhul adevărului care de la Tatăl porcede, acela va mărturisii de mine; încă și voi mărturisii, că din început eu mine sunteți.

„Acestea am grăit, ca să nu vă smintiți. Scoate-vă-vor pe voi din sinagoage. Ci va veni vremea că tot cel ce va ucide pe voi să i-se pară că aduce slăjbă lui Dumnezeu. Și acestea vor face voaue că n'au cunoscut pe Tatăl, nici pe mine. Ci acestea toate am grăit voaue, ca dacă va veni vremea să vă aduceți aminte de ele că eu am spus voaue și aceste voaue din început n'am spus, căci eu voi eram“.

150. Lucrarea Mângâitorului

„Iar acum merg la cel ce m'a trimis pe mine, și nimenea din voi nu mă intrabă: Unde mergi? Ci că acestea am grăit voaue, întristarea a umplut inima voastră. Ci eu adevărul zic voaue, că de folos este voaue ca să me duc. Că de nu mă voi duce, Mângâitorul nu vă veți la voi: iar de mă voi duce, îl voi trimite pe el la voi. Și venind acela va vedii lumea de păcat și de dreptate și de judecată. De păcat, căci nu cred întru mine; iar de departe, căci la Tatăl meu merg și nu mă veți mai vedea pe mine; iar de judecată, căci stăpânitorul lumii acesteia s'a judecat. Încă multe am a zice voaue, ci nu puteți a le purta acum; iar când va veni acela, Duhul adevărului, va povățui pe voi în tot adevărul; că nu va grăi de la sine, ci câte le va auzi va grăi și cele viitoare va vesti voaue. Acela pe mine mă va mări, că dintr'al meu va lua și va vesti voaue. Toate câte are Tatăl ale mele sunt; pentru aceasta eu zic că dintr'al meu va lua și va vesti voaue.“

151. Cercarea credinții învățăcelilor

„Puțin și nu mă veți vedea; și iarăș puțin și mă veți vedea. Că eu merg la Tatăl meu.“ Deci au zis unii din învățăcelii lui între sine: „Ce este aceasta ce zice noaue: Puțin și nu mă veți vedea, și iarăș puțin și mă veți vedea; și cum că eu merg la Tatăl meu?“ Deci ziceau ei: „Ce este aceasta ce zice: Puțin? Nu scim ce grăesc.“ Deci a cunoscut Isus că vreau să-l întrebe pe ei, și a zis lor: „De aceasta vă întrebați între voi căci am zis: Puțin și nu mă veți vedea, și iarăș puțin și mă veți vedea? Amin, amin grăesc voaue că voi veți plânge și vă veți tănguși, iar lumea se va bucura; și vă veți întrista, ci întristarea voastră întru bucurie se va face. Muiererea când nasce întristare are, căci a sosit oara ei; iar dacă nasce copilul, nu-și mai aduce aminte de scărbă pentru bucuria că s'a născut om în lume. Deci și voi întristare aveți acum; și iarăș vă voi vedea pe voi, și se va bucura inima voastră, și bucuria voastră nimenea nu o va lua de la voi. Și întru aceea zi pe mine nu mă veți întreba nimic.“

„Amin amin grăesc voaue, că ori-ce veți cere de la Tatăl întru numele meu, va da voaue. Până acum n'ați cerut nimic întru numele meu; cereți și veți lua, ca bucuria voastră să fie deplină. Acestea în pilde am grăit voaue; ci va veni oara, când nu voi mai grăi în pilde voaue, ci pe față despre Tatăl voi vesti voaue. Întru aceea zi în numele meu veți cere; și nu zic voaue, că eu voi ruga pe Tatăl pentru voi; că însuș Tatăl vă iubesc pe voi, căci voi pe mine m'ați iubit și ați crezut că eu de la Dumnezeu am eșit. Eșit-am de la Tatăl și am venit în lumne; iarăș las lumea și merg la Tatăl“.

Zis-au lui învățăcelii: „Iată acum grăesci, și nici o pildă nu zici. Acum scim că seii toate și nu trebuiesc ca să te întrebe cine-va; pentru aceasta credem, că de la Dumnezeu ai eșit“.

Răspuns-a lor Isus: „Acum credeți? Iată vine vremea, și acum a sosit, ca să vă risipiți fiecare la ale sale și pe mine singur să mă lăsați; dar nu sunt singur, că Tatăl meu cu mine este. Acestea am grăit voaue ca întru mine pace să aveți. În lume năcaz veți avea; ci îndrăzniți, eu am biruit lumea.“

152. Isus se roagă pentru sine și pentru ai săi

Aceasta a grăit Isus, și și-a rădicat ochii săi la ceriu și a zis: „Părinte, a venit ceasul; preamăresc pe Fiul tău, ca și Fiul să te preamărească pe tine, precum ai dat lui putere peste tot trupul, ca tot ce ai dat lui să le dea lor viață vecinică. Aceasta este viața cea vecinică, ca să te cunoască pe tine unul adevăratul Dumnezeu și pe care ai trimis, pe Isus Cristos. Eu te-am preamărit pe pământ, lucrul am săvârșit care ai dat mie ca să-l fac. Și acum mă preamăresc tu, Părinte, la tine însuși cu mărirea care am avut-o la tine mai înainte până a nu fi lumea. Arătat-am numele tău oamenilor pe cari ai dat mie din lume. Ai tii erau și mie i-ai dat pe ei, și cuvântul tău au păzit. Acum eu cunoscut că toate câte ai dat mie de la tine sunt; pentru că cuvintele cari ai dat mie le-am dat lor, și ei au primit, și au cunoscut eu adevărat că de la tine am eșit, și au crezut că tu m'ai trimis. Eu pentru aceasta mă rog, nu pentru lume mă rog, ci pentru aceștia cari ai dat mie, că ai tii sunt. Și ale mele toate ale tale sunt și ale tale ale mele; și m'am preamărit întru dinșii. Și nu mai sunt în lume, și aceștia în lume sunt, și eu la tine vin. Părinte sante, păzesc-i pe dinșii întru numele tău pe cari ai dat mie, ca să fie una precum și noi. Când eram cu ei în lume, eu îi păziam pe ei întru numele tău pe cari i-ai dat mie, i-am păzit, și nimenea dintru dinșii n'au perit fără numai fiul pierderii, ca să se plinească scriptura. Iar acum la tine vin, și aceasta grăesc în lume, ca să aibă bucuria mea deplin întru ei. Eu am dat lor cuvântul tău, și lumea i-a urit pe ei, căci nu sunt ei din lume precum eu nu sunt din lume. Nu mă rog ca să-i iei pe ei din lume, ci ca să-i păzesci pe ei de cel viclean. Din lume nu sunt ei, precum eu nu sunt din lume. Santeșce-i pe ei întru adevărul tău; cuvântul tău adevăr este. Precum pe mine m'ai trimis în lume, și eu i-am trimis pe ei în lume; și pentru dinșii eu mă santeșc pe mine însumi, ca și ei să fie santeți întru adevăr. Și nu numai pentru aceștia mă rog, ci și pentru cei ce vor crede prin cuvântul lor întru mine, ca toți una să fie, precum tu Părinte întru mine și eu întru tine, ca și aceștia întru noi una să fie, ca să creadă lumea că tu m'ai trimis. Și eu mărirea care mi-ai dat mie o am dat lor, ca să fie una precum noi una suntem. Eu întru ei și tu întru mine ca să fie și ei desăvârșiți întru una, ca să cunoască lumea că Tu m'ai trimis și i-ai iubit pe ei precum pe mine m'ai iubit. Părinte, pe cari i-ai dat mie, voesc ca unde sunt eu și ei să fie împreună cu mine, ca să vadă mărirea mea, care ai dat mie pentru că m'ai iubit pe mine mai înainte de întemeierea lumii. Părinte drepte, și lumea pe tine nu te-a cunoscut, iar eu te-am cunoscut, și aceștia au cunoscut că tu m'ai trimis pe mine. Și am arătat lor numele tău, și-l voi arăta; ca iubirea cu care m'ai iubit pe mine întru dinșii să fie și eu întru ei“.

(Va urma)

Varietăți

Adunarea desp. Lugoj al „Astrei“. În prezența unui public numeros s'a ținut Duminică adunarea generală constituantă a despărțământului Lugoj al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român în sala Casinei române de acolo. După deschiderea adunării d-l Dr. V. Branice ține o conferință despre V. V. Delamarina. În introducere arată conferențiarul raportul între limba literară și dialecte, dezvoltând în deosebi importanța dialectelor și a literaturii dialecticale pentru primirea și cristalizarea limbii literare unitare. Presentă pe V. V. Delamarină ca reprezentant genuin al dialectului bănățean și în deosebi lugojan în literatura noastră. După ce face biografia prea timpuriu decedatului poet, trece la aprecierea activității lui literare. Analizează forma și fondul poeziilor, comentează tendința și spiritul acestora și drept încheiere dă citire mai multor poezii. După aceste constată prezidiul membrilor prezenți și anunță, că s'au mai înscris 7 membrii noi ordinari. Punctul următoriu a fost raportul comitetului despre ultimii trei ani de gestiune, care se primesc fără discuțiune, exprimându-se la procesul verbal mulțumită directorului și comitetului pentru activitatea dezvoltată și jertfele aduse. Espirând mandatul vechiului comitet se procedează la alegerea noului comitet. Comitetul se îndemnează să editeze pe spesele sale scrierile de valoare ale scriitorilor bănățeni și să le popularizeze în ediții ieftine. În fine se decide, ca afară de adunarea generală să se mai țină în decursul anului adunări extraordinare în comunele despărțământului, cu cari ocaziuni să se facă conferințe potrivite pentru popor.

Crisa catolicismului. (O carte interesantă). Profesorul *Ehrhard* dela facultatea teologică din Viena, prelat papal, a publicat în Ianuarie a. c. o carte, intitulată: „Catolicismul în veacul XX, în lumina dezvoltării bisericii în timpul modern“. Cartea a produs mare senzație în cercurile savanților de diferite confesiuni, încât prima ediție de 10.000 exemplare s'a epuizat în timp de o lună de zile și s'a pus deja sub tipariu a doaua ediție. Autorul își pune întrebarea: Catolicismul oare nu se găsește astăzi într'o crasă similară cu a ceea a păgânismului pe timpul lui Constantin cel Mare, când păgânismul a început să fie mereu strimtorat din centrele de cultură și gonit la sate, unde apoi pe încetul se perde? *Houston Stewart Chamberlain*, un mare scriitor englez (nu ministrul coloniilor) în opera sa despre „Bazele veacului XIX“ spune, că la sfârșitul veacului XX abia a treia parte din creștini vor aparține bisericii papale. *Ehrhard*, față cu această propoziție, recunoaște în expunerile sale, că „dacă toți aceia dintre catolici, cari astăzi nu consimțesc cu biserica papală, ar fi șterși dintre membrii acelei biserici, numărul milioanele de catolici ar scădea într'o măsură foarte simțitoare.“ Cu toate aceste autorul crede, că va înflori catolicismul în veacul XX;

și îndeplinirea misiunii sale depinde dela modul cum se va săi adapta vieții și culturii moderne. Multe sunt piroanele, lațurile și escrescențele de pe trupul bisericii papale, cari trebuiesc scuturate. Iesuitismul nu este indispensabil. Asemenea și puterea lumească a papei n'a fost decât un rezultat al dezvoltării istorice, nici cum însă nu face parte din esența religiei catolice. *Ehrhard* constată, că în țările catolice oamenii cuți se instrăinează din ce în ce de catolicism și că înșiși catolicii fervenți sunt nemulțumiți de actualele condiții, în cari se găsește biserica lor. Cercurile bisericesti sunt extrem de conservatoare, nu vor să vadă nici să lecuiească relele, așa că în însuș simul catolicismului se resimte slăbia. Discută atitudinea culturii moderne față cu credința. În principiu, știința modernă e văjmașa religiei, predicând să dea dinsa o soluție precisă rostului existenței: moralitatea bazată pe sancțiunea divină nu vrea să o recunoască. Pe când de fapt soluțiile științifice sunt trecătoare, se schimbă și se modifică într'una în cursul timpului, și din om în om. Cuceririle științei în acest domeniu sunt mărgăritare false, veacul XX le va înlătura, punând capăt conflictului dintre știință și religie. Conflictul acesta s'a născut ca o desfășurare istorică, și și-a ajuns culmea în zilele noastre. Tot timpul va aduce vindecarea, căci omul modern e deja obosit de positivism și caută o viață individuală sufletească. Pentru ajutarea acesteia însă se cere o luptă puternică a proțiției, care trebuie să primească o înaltă pregătire intelectuală, pentru a ajunge la biruință. Haina medievală — în afară de dogme — trebuie schimbată prin cultura modernă. Adaptarea la condițiunile moderne ale vieții și în special introducerea elementului laic, se impune. Iar în al treilea rând, importanța culturală a bisericii să se valideze pe terenul moral, social, științific, cu toată puterea, căci: *militia este vita hominis super terra*. În liniamente mari aceasta este direcția, în care e srisă cartea prelatului papal *Ehrhard*. Dacă serioșitatea lucrării a atras cu drept cuvânt atențiunea ei vedem și o reacțiune contra pornirei: „Los von Rom“. Este o lege firească, să-și aibe ori-ce acțiune, reacțiunea, ori-ce atac să provoace apărare; — dar' în același timp, e de mare folos să te adăpi din cultura modernă, din viața ei. Și pentru acest motiv, am relevat aici cartea profesorului vienez *Ehrhard*.

„Candela“

Bibliografie

„*Enciclopedia Română*“, publicată din însăcrinarea și sub auspiciile „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, de Dr. C. Diaconovich, prim-secretarul Asociațiunii, Vol III, Facs. XXVI (Orleanu—Petri).

Acestă vastă publicațiune se apropie cu pași tot mai mari către sfârșit, încât în scurt timp vom putea vedea terminat primul dicționar enciclopedic român.

Fascicolul din urmă, publicat după un interval scurt de abia câte-va săptămâni, cuprinde circa 2000 articole, și anume restul din lit. O și o mare parte a literei P.

Din cuprinsul bogat al acestui fascicol remarcăm următoarele articole, și anume: biografiile românescei Orleanu, Oros, Otetelișanu, Pallade, Pann, Pantazzi, Panțu, Panu, Papfalvi, Papiu, Papiu, Papp, Para, Părăianu, Paraschivescu, Partenie episcopul, Pașca, Pasca, Pascali, Pașcau, Pasca, Păun, Pavel, Pelimon, Petrașcu, Petrescu, Petri, etc. Fascicolul este cu deosebire bogat în articole de interes bisericesc, între cari amintim în primul loc „Ortodoxa, biserica“ (de Dr. H. Puscarin, C. Anner și alții). În materie de istorie și geografie, remarcăm un număr mai mare de articole de Dd. Dr. D. Onciul (Pannonia, Pecenegii, etc.) și S. Flora (Ovrei), col. Ionescu, etc. Din ramul literaturii amintim mai multe articole de Dd. Mih. Străjan, Tiktin (limba și literatura Ovreilor), iar științele naturale sînt reprezentate prin o lungă serie de articole din botanică (de Panțu, Radian, Procopianu), zoologie (de Moisiu, Póp. Voitești, etc.), mineralogie (de L. Mrazek, Murgoci) și geologie (de Popovici-Hatzeg). În ramul științelor juridice găsim numeroase articole de Dd. Scriban și Voinescu, iar în al celor economice de D. Idieru și alții. Cu deosebită liberalitate a dat redacțiunea și de astădată un loc mai mare articolelor de igienă, atât de importante pentru poporul nostru și lucrute cu mare îngrijire de Dr. I. Felix (Pănea, Parasit, Pasteur, Păstrama, Pelagra, Pesce sărat etc.) și tot astfel și art. din medicina veterinară scirsc de D. Fortună (Pesta bovina și porcină.)

Editarea accelerată a fasciculelor arată că atât redacțiunea, cât și zeloșii și desinteresații ei colaboratori, își dau toate silințele ca să aducă această mare lucrare la un bun și apropiat sfîrșit. Rămâne numai ea și publicii cetitor să le dea întreg concursul său pentru terminarea acestei folositoare publicațiuni.

Abonamentele se fac la W. Krafft în Sibiu și se primesc numai pentru publicațiunea întreagă. Prețul de prenumărare pentru un tom, broșurat cor. 20.—, legat cor. 23.20 (în România: lei 25.—, resp. 28.50).

Doanșprezece Cântece de școală pentru 2 și 3 voci egale de *Timoteiu Popovici*, profesor de muzică la seminariul „Andrăian“. Cactul I. — Prețul 50 fil. *Se află de vîndut la Librăria diecesană din Caransebes.*

Concurse

Pe baza ordinațiunei Venerabilului Consistoriu diecesan ddto 14 Februarie a. c. de sub Nr. 379 B. ex 1902 se escrie concurs pentru ocuparea postului de capelan pe lângă preotul Traian Stoica în parohia de clasa a doua din **Soceni**, cu termen de recurgere de 30 de zile, dela prima publicare în „Foaia Diecesană“

Emolumentele :

Jumătate din toate venitele parohiale.

Concurenții sunt avisați a-și subșterne recursele, ajustate conform prescrișelor și adresate comitetului parohial, la Prea Onoratul Oficiu protopresbiteral în Bogșa-Montană (Német-Bogsán) și sunt poftiți a-se presenta în vre-o Duminecă sau sêrbătoare în sânta biserică, dar nu în ziua alegerii.

Soceni, din ședința comitetului parohial ținută în 10 Martie 1902 st. v. 3—3 [16]

În conșelegere cu mine *Macsim Popoviciu*, protopresb.

Pe baza încuviințării Venerabilului Consistoriu diecesan ddto 14 Februarie Nr. 5685 B. ex. 1901 se escrie concurs pentru postul de capelan pe lângă neputinciosul preot Iosif Brinzeiu din **Ciuchiciu**, la parohia de clasa II cu termen de alegere de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele :

a) A treia parte din sesiunea parohială.

b) 1/3 din toate venitele stolare.

Doritorii de a ocupa acest post sunt îndatorăți a-și subșterne recursele ajustate conform prescrișelor statutului organic adresate comitetului parohial, prin Prea On. Domn protopresbiter Filip Adam în Iam, apoi sunt poftiți, ca cu consimțemântul protopresbiterului să se prezenteze în vre-o sêrbătoare în s. biserică dar nu în ziua de alegere.

În fine alegêndul capelan este obligat a ținea religiunea cu pruncii de școală 2 oare pe săptămână cel puțin.

Ciuchiciu, din ședința comitetului parohial ținută la 10/23 Martie 1902.

2—3 [17]

Comitetul parohial.

În conșelegere cu mine *Filip Adam*, protopresbiter.

Pentru întregirea posturilor preoțesci vacante în parohiile mai jos însemnate din protopresbiteratul gr. or. român al **Făgetului**, se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele sunt :

1. **Mutnicul-mic**, cu filia Dragsinesci, un post de preot cu dotațiunea constătătoare din una sesiune parohială de 32 jugere arêtoare și fênaș, birul parohial dela 110 familii câte una mêsură cucuruz și stola îndatinată.

2. **Pogănesci**, un post de preot cu dotațiunea constătătoare din una sesiune parohială de 32 jugere, grădină parohială de 1200 □ stânjeni și stola îndatinată dela 90 familii.

Concurenții sunt avisați, ca concursurile lor instruate conform statutului organic bisericesc și al regula-

mentului pentru parohii adresate comitetului parohial să le substearnă Prea On. Oficiu protopresbiteral în Făget.

Făget, în 18 Martie 1902.

2—3 [18]

În conțelegere cu comitetele parohiale *Sebastian Olariu*, m. p. protopresbiter.

Pentru întregirea posturilor învățătoresci vacante în comunele mai jos amintite din protopresbiteratul gr. or. rom. al Făgetului, se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare.

1. **Juresci** cu filia **Botesci**, un post de învățătoriu cu salariu de 283 cor. în bani; 15 Hl. cucuruz și 8 Hl. grâu în natură; pentru conferințele învățătoresci 24 cor., pentru scripturistică 6 cor., pentru lemne de foc pentru învățătoriu și pentru școală 80 cor., pentru curatorul școlii 12 cor. și locuință liberă în edificiul școlii cu grădină de 800□ stânjeni.

2. **Pogănesci**, un post de învățătoriu cu salariu de 400 cor. în bani, 9 Hl. cucuruz și 9 Hl. grâu în natură, pentru conferințele învățătoresci 12 cor., pentru scripturistică 6 cor., pentru lemne de foc 12 metri din care are a să încălzi și sala de învățământ, pentru curatorul școlii 12 cor. dela înmormentări unde va poftit 40 fil. iar cu liturgie 1 cor. și locuință liberă în edificiul școlii cu grădină de 800□ stânjeni.

Concurenții au a-și așterne petițiunile instruate conform normelor din vigoare în termenul deschis la Prea On. Oficiu protopresbiteral gr. or. român al tractului Făget.

Învățătoriu ales este îndatorat a purta cantoratul în s. biserică și a purta scripturistica în comitetul și sinodul parohial și a compune socotelele cultului și ale sântei biserici.

Pentru servii învățătoresci prestate înainte de ocuparea postului din concurs, comuna nu acoardă alesului nici un altfel de emolument decât cele înșirate în concurs.

Alesul învățătoriu în comuna Juresci cu filia Botesci va avea să țină prelegerile alternativ, dimineața la școala din Botesci, iar după amiază la școala din Juresci.

Comitetul parohial dorește ca recurenții să se presinte în vre-o Duminică sau sârbătoare în s. biserică, dar nici de cum în ziua de alegere.

Făget în 18 Martie 1902.

2—3 [19]

În conțelegere cu comitetele parohiale.

Sebastian Olariu
protopresbiter.

Pentru întregirea definitivă a vacantului post de paroh de clasa a III-a din **Bunea-română** (lângă

Făget), și pentru ocuparea postului vacant de învățător confesional gr. or. rom. tot de acolo, tractul Belintului, se escrie concurs cu termin fixat pentru alegerea, care se va ținea în ziua Sf. Florii a. e.

La postul de paroh emolumentele: 1. Sesiunea de 30 jugere; 2. Grădină intravilană de un juger; 3. Stola obicinuită; 4. Întregirea dela stat pentru concurenți cu ecalificație sub 8 clase gimnasiale 603 cor. 06 fileri la an.

La postul de învățătoriu emolumentele pe lângă locuință liberă constatătoare dintr'o chilie și bucătărie și supraedificatele necesare:

1. În bani 420 coroane; 2. Grădina intravilană lângă școală de 600□ și grădină estravilană de 800□; 3. Pentru lemne, din cari are să se încălzească și școala 64 cor; 4. În naturalii 40 de măsuri cucuruz și 20 măsuri grâu; 5. Pentru scripturistică 10 cor.; pentru conferință 10 cor.; și 6. Dela înmormentări cu liturgie 80 fil. și fără liturgie 40 fil. — Toate la olaltă garantează un venit ceva peste dotația legală.

Dela reflectanți se cere să aibă ecalificația recerută având totodată a se presenta până în Duminică Sf. Florii odată în sf. biserică din Bunea-Română.

Concursurile instruate cu documentele de lipsă au să le adreseze Comitetului parohial din Bunea-română (p. u. Facset).

2—2 [20]

Vin curat roșu

pentru trebuinți bisericesci
se poate comanda dela

Ios. Barbu, Lugos

Litrul (cu tot cu sticlă) { calitatea I: 2 cor.
calitatea II: 1 cor.

— Casa și grădina —

de sub Nr. 23 și 24 din Caransebeș

în estindere pe 2 strade

în strada Timișoarei și a Spitalului militar, se vinde din mână liberă.

Reflectanții pot căpeta informațiuni dela proprietariu și în Librăria diecesană.

MERSUL TRENURILOR

Valabil dela 1 Octomvre 1901.

Budapesta, gara de Vest (ny. p. u.) — Orșova — Verciorova

Or. Os. Ex. I	P. I—III	P. I—III	A. I—II	P. I—III	M. II—III	Stațiunile	Or. Os. Rx. I	P. I—III	P. I—III	A. I—II	P. I—III		
1130 433	815 149	830 531	230 802	650 520	.	pleacă sosesc	Budapesta Timișoara-Iosefin	1250 803	.	715 930	125 750	740 153	
439 545	205 357	610 823	810 924	713 854	.	pleacă sosesc	Timișoara-Iosefin Lugoș	757 646	.	747 616	712 507	738 620	115 1131
Joi și Duminică	843 750	.	.	157 1242	.	sosesc sosesc	Buziaș M.-Ilia	Mercuria și Duminică	.	150	.	.	720
.	.	150 602	150 602	330 639	.	pleacă sosesc	Marginea M.-Ilia Buziaș	.	1242	1242	330 1242	.	
547 632	402 523	831 911	929 1029	910 1032	.	pleacă pleacă	Lugoș Caransebeș	644 602	.	611 512	502 400	614 531	1123 1024
828 833	711 800	.	1230	1221 110	411 543	pleacă pleacă	Domașnia-Cornia Băile-Herculano	345 315	.	333 233	.	414 327	844 733
859 907	823	.	1256	138	639	sosesc	Orșova	315	.	156	.	258	655
.	.	.	111 120	230 230	.	pleacă sosesc	Orșova Verciorova	255 245	.	1259 1250	.	226 218	.

Budapesta, gara de Vest (ny. p. u.) — Timișoara — Baziaș

M. I—III	P. I—III	P. I—III	P. I—III	P. I—III	P. I—III	Stațiunile	P. I—III	P. I—III	P. I—III	P. I—III	P. I—III		
6501010 520	815 149	830 230 531 802	830 230 531 802	650 1010 520	.	pleacă sosesc	Budapesta Timișoara-Iosefin	715 930	125 710 750 925	125 710 750 925	740 153	740 153	
830 843	210 222	822 834	846 858	608 621	.	pleacă sosesc	Timișoara-Iosefin Chișoda	805 753	742 728	703 651	635 623	1257 1245	130 118
1030	.	.	1021	.	.	sosesc pleacă	Buziaș Buziaș	1019	552	1030	456	1125	415
.	1125	552	.	456	.	pleacă sosesc	Chișoda Jebel	752 724	.	650 620	.	117 1249	117 1249
.	223 251	835 901	.	622 653	.	sosesc pleacă	Ciacova Boca	666 520	.	548	.	1216 1015	1216 1015
.	318 453	944	.	737 930	.	sosesc pleacă	Boca Ciacova	.	.	930	.	453 318	453 318
.	1015 1216	520 656	.	548	.	pleacă sosesc	Jebel Voitec	719 706	.	619 606	.	1245 1232	1245 1232
.	255 308	902 915	.	658 711	.	sosesc pleacă	Gataia N.-Bogșa	612 424	.	508 330	.	1193 915	1193 915
.	350 554	1010 1150	.	815 1011	.	sosesc pleacă	N.-Bogșa Gataia	1150 1010	.	1011 815	.	554 359	554 359
.	915 1108	424 612	.	340 508	.	pleacă sosesc	Voitec Verșeț	704 594	.	601 452	.	1230 1120	1230 1120
.	310 420	919 1023	.	717 827	.	sosesc pleacă	Gataia Buziaș	493 152	.	.	.	606 418	606 418
.	.	502 631	.	349 547	.	sosesc pleacă	T.-Cubin Panciova	201 217	.	.	.	350 401	350 401
.	1023 962	.	.	1255 1265	.	sosesc pleacă	Panciova T.-Cubin	952 1023	.	1235	.	.	.
.	.	291 152	.	350 418	.	pleacă sosesc	Buziaș Gataia	547 349	547 349
.	434 504	403	.	606	.	pleacă sosesc	Verșeț Iasenova	537 505	.	447 415	.	1115 1043	1115 1043
.	.	1033 1100	.	837 907	.	sosesc pleacă	Oravița Anina	1105	.	225	.	510 1046	510 1046
.	1046 1105	.	.	306	.	pleacă sosesc	Anina Oravița
.	510 550	1105 1144	.	913 954	.	pleacă sosesc	Iasenova Baziaș	430 404	.	495 323	.	1037 955	1037 955

Observări: Oarele, ce stau de a stânga stațiunilor, să se citească de sus în jos; iar cele ce stau de a dreapta de jos în sus. Timpul dela 6 oare dimineața până la 5 oare și 59 minute sara este însemnat cu sublinierea minutelor. Or. Os. = Trenul Orient-Ostende-Expres, A. = Tren accelerat, P. = Tren de persoane M. = Tren mestecat.